



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Quart[us] e[st] vitup[er]atiue situatio[n]is.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

dolorosa crucifixiōe Jo. xxxvi

h̄ar lo d ei^o posuerit acerū cū felle mixtū
Tertius est dolor affli-
ctiue cōclauatiōis: q̄n scz cruce parata et
in terra collocata exuentes illi neq̄ maḡ
impetu d̄m̄ iesum ad terrā piecerunt vt
claus eū cruci p̄figerent. Q̄ntus dolor
tūc erat in corde marie m̄ris ei^o cuz oculi
suis videret filiū sic nudatū corā omni po-
pulo sic vulneratū z plenū doloribz. Et vt
dicit Anselm̄ in f̄ginali planctu. Maria ve-
lamē sui capiti accipiens circūligauit lum-
bos eius. Quāuis autē euāgeliste nō oia
dicant: t̄n̄ verisimiliter credendū est q̄ ita
nudatus z genuflexus iesus vt se sup cru-
cē extenderet: oculis ad celū leuatis i cor-
de suo dixit. Suscipe nūc sc̄tē pater eter-
ne me dilectū filiū tuū quē tibi offero i sa-
crificiū imaculatū p̄ salute generis h̄uani
z remissione peccōz. Ecce nō iam offerū
tibi legalia sacrificia agnoz z hircoz z si-
milū: s̄z caro mei innocētis filij tui. Tri-
ginta z tres anni elapsi sūt q̄ h̄ac duce-
sp̄ aspiciens in illa moit̄ p̄ h̄uani generis
redemptiōe cōcupiuit z desiderauit. Tan-
dē se prociēs sup crucēz manus z pedes
liberalissime extēdit. Acceperūt autē cla-
uos crucifixoies z p̄fixerūt eū. Sic at̄ dicūt
aliq̄: fecerūt foramina in cruce. Et q̄ con-
fira vna manu nō poterat alta neq̄ etiaz
pedes ad alia foramina pertingere. Ido
ligatis funibus brachijs z pedibus ita a-
troci traxerūt q̄ oēs iūcture ossū diuime-
rari poterūt. Iuxta illud ps̄. Diuime-
rauerūt oia ossa mea. i. Diuimabilia fe-
cerūt. Vbi s̄m̄ Aug. ad h̄ram describitur
extēdit corpus ch̄i in cruce. Attende
igitur o ch̄ustiane qm̄ ip̄a crux est mensu-
ra q̄ ondit z mensurat q̄ntus est amor dei
ad nos qui tantū extēdit vnigenitū in ea
epomat parte q̄ntum extēdit poterat ad
dextrā z sinistram sursum z deorsum: acti-
d̄s diceret. Tantū vos amo q̄tū vos
amare valeo qui in amore vestrū totum
ex omni parte me extendo. Eccl̄. ij. Ami-
co fideli nulla est comparatio. Scripsit
autē titulū pilatus: z posuit sup crucem.
Erat autē scriptū Iesus nazaren^o rex iud̄-
deoz. Et h̄ hebraice grece z latine: vt di-
uerſa linguaz hoies q̄ ad diē festū cōue-
nerāt legeret. Posuit autē tabulā in q̄ scri-

ptus erat titulus cū cauilla sup crucem.
Dicebat autē pōtiffices pilato. Noli scribe
re rex iudeoz: s̄z q̄ ip̄e dixit: rex suz iudeo-
rū. Pilat^o r̄ndit dices. Qd̄ scripsi scripsi.
id ē idelebilis scripti. Vbi exclamat Aug.
Q̄ ineffabile vim diue opatiōis etiā i cor-
dibz ignorantū. Idē. S̄z qd̄ loquimur
infanti pōtiffices. Nūq̄d em̄ p̄trea nō erit
vez q̄ iesus ait: rex lum iudeoz. Si cor-
rūpi nō pōt qd̄ pilat^o scripsit: corrupti pōt
qd̄ veritas dixit. Ido em̄ pilat^o qd̄ scripsit
scripsit: q̄ d̄ns quod dixit: dixit. Hec ille.
Notādum autem q̄ antiq̄tus t̄r̄q̄ lex fie-
bat titulus: vn^o memorialis: vt sit supra
sepulcra mortuoz vt orecur p̄ eis vt dicit
Hierō. Scd̄o p̄conialis vt ponit in poz-
tū: tuitatis ad laudē edificantiā: vel etiā
in liminibz domoz. Ita. xij. Ciuitas so-
lis vocabit vna. Tertio triumphalis q̄ p̄ti-
net cam z ordinē triūphū: z hic solet poni
in arcibz ciuitatis. Titul^o autē crucis dicit
pōt m̄ozialis moit̄ ch̄i vt sit sensus Ie-
sus crucifixus q̄ rex iudeoz. Si t̄n̄ bene
p̄sideret titul^o ille: magis ondit cam libe-
ratiōis ei^o q̄ crucifixiōis. Tū q̄ iesus. i.
saluator. Tū q̄ nazaren^o. i. florid^o z san-
ctus. Tū q̄ rex iudeoz. i. vere p̄sitetūm.
Scd̄o dicit pōt p̄conialis regie p̄r̄ris z
floride sc̄t̄tatis. Tertio etiaz triūpha-
lis q̄ de diabolo: m̄oz morte triūphas
regnū eternū oibus p̄sitentibz z laudanti-
bus sanctissimū nomē iesu victoris n̄ssime
adh̄sūt. Itē nota. q̄ ibi erat literalis va-
riatio s̄m̄ triplex idioma propter t̄r̄m.
Primo p̄f singularē illaz linguaz em̄
nētā: hebraica p̄t iudeos legē habētes:
latina p̄t romanos mūdo ioperantes. gre-
ca p̄t philosephos sapiētes. Scd̄o p̄ter
dandā sp̄uale noticiā: q̄ scz legis iusticia:
mūdi sapia: z q̄ia mūdi regna ei futura
erāt q̄ pepēdit in cruce. Tertio p̄t victoriā
q̄ d̄s iesus ch̄i in gloria est dei patris:
vt d̄ Phil. ij.

Quartus est dolor vi-
tuperatiue situatiōis: q̄n scz eleuata est et
plātata in foramen crux in q̄ iam p̄ ende-
bat fruct^o nostre salutis. Et sic eleuat^o ē
d̄s iesus in cruce pendens positus inter
duos latrones: vt eis similis videret: ex

¶ Sermo De passiōe dñi

hoc infamaret. Amb. ¶ execrabilis in fa-
cto iniquitas iudeoz vt qñ latrone cruci-
figeret oim redētorē. Ipe xpo h pmissit z
cū pctōibz voluit crucifigi: vt se oñderet
p pctōibz pati. Un̄ in hoc alia z alia fuit
intentio dei z iudeoz. Tūc impleta ē p-
pheta. Esa. liij. Et cū sceleratū reputatū
est. Itē vt dicit Leo papa ser. de passiōe.
Duo latrones vn̄ ad dexterā aliū ad sin-
istrā crucifigū vt in ip̄a patibuli specie de-
mōstraret illa q̄ in iudicio faciēda ē oim
hoim discretio. Et Aug. sup. Joā. Ipa
cruz si attendas tribunal fuit. In medio
em iudicis cōstituto vn̄ qui credidit li-
beratus est: alter q̄ insultauit est dānatus
Iā em̄ significabat qd̄ facturū ē de viuis
z mortuis: alios ad dexterā z alios ad si-
nistrā positurus qui iudicabatur: et ita
iudicium minabatur. Hec ille. ¶ Nunc
itaq; o christiani. Hoc sentite in vobis
qd̄ z in christo iesu. Sentite inq; q̄ incre-
dibili dolore cruciabant mēbra illa scripsi-
ma iam oim debilitata cū penderet z su-
stinere totū pondus corporis p tres cla-
uos in cruce vel p quatuor s̄m quosdā hic
itaq; s̄ste o ania hūana dñi tui sanguine
redempta. Ecce rex tuus saluator tuus pen-
dens in cruce. Ecce deus tuus p te cōdēna-
tus morte. Ecce homo purissim⁹ z inno-
centissimus tot⁹ respersus sanguine. Ecce
vita tua morti ad iudicata. Fixis igitur in
ei⁹ vulnera oculis interna pietate p̄sidera-
totū illud tenerū corpus sic grauitē vul-
neratū. Attēde z vide si est dolor sicut do-
lor eius. Vide bñ quō magni clauī ferrei
sustinent totū corp⁹: z rēvera vltra q̄ dici
posset aut cogitari affligit. Perpende igitur
cū q̄nto dolore dñs stat in cruce z non
te tēdeat in suo seruitio stare. Sed vt ple-
nius hūc articulū expēdia⁹ z efficacius
ad cōpassionē dñice passiōis inducamur
Querē hic vtrū dolor ch̄i fuerit acerbis-
simus ita q̄ excesserit omnē aliū dolorem
quozcūq; Rūdet Rich. in. iij. z Bon.
dis. xvj. z Tho. iij. p. sū. q. xlvj. q̄ quīs do-
lor ch̄i nō fuerit maxim⁹ oim dolorū sim-
pliciter cū dolor damnatorū sit maior eo:
fuit em̄ maxim⁹ oim dolorū huius vite.
Primo p̄t causa passiōis. pariebat em̄
nō p culpa p̄tia sed pro aliena: nō p ami-
cis lz p inimicis: z p his q̄s videbat in-
gratos. De h̄ etiā dicit Hubert⁹ li. ar-
borū crucifixe vite iesu ch̄i. lib. iij. q̄ ipse
videbat oia pctā p̄terita p̄sentia z futura
clarius z distincti⁹. ¶ Qualiq; mens humana
possit aliquod singulare cognoscere: que
peccata sibi faciebant q̄ncq; dolores excē-
siue acerbitarū: z hoc idē sibi faciebat qd̄
libet pctm̄ p se sumptū: ita q̄ qd̄libet pec-
catū mortale respectu anime ch̄i: erat si-
cut furca quinq; dentū vno ictu faciēns
q̄ncq; vulnerū aperturas. Primo qz pctm̄ ē
dī iniuriatiū. Secdo qz dīne vindicte pro-
uocatiū. Tertio qz horrēde macule in-
tra animā dei imaginē inflictiū. Quarto
qz totius regni grē destructiū. Quinto qz
pene eterne adq̄sitiū. Ch̄is autē hō fm̄
naturā passibile hūit ista detestari z dole-
re q̄ntū exlegebat regula p̄fecte iusticie q̄
i ipso erat: ita q̄ de istis tātū dolebat q̄ntū
iust⁹ erat. In ipso autē fuerūt q̄ncq; nobiles
p̄ditōes ex q̄bus augebat hōmō doloris
excessus. Fuit ei p̄tio glē dei amato: pacē
meditator: aiay sponus: zelator: regni: grē
restaurator: z oim saluandoz redemptor.
Sic igit ch̄s q̄ntū deitatis gl̄iaz amauit
tātū doluit dedecus pcti. Et q̄ntū dilexit
pacē inf̄ deū z creaturā: tātū doluit inimi-
ciciā ex pctō causatā. Et q̄ntū dilexit de-
corem aie: tātū doluit turpitudinē macule
Et q̄ntū diligebat regnū gratie z gl̄ie: tūc
dolebat de eius destructiōe. Et q̄ntum
amabat quietē rationalis creature in do-
tātū dolebat de ei⁹ eterno cruciatu: z sepa-
ratōe. Hec Hubert⁹. Secdo fuit dolor
ch̄i acerbissim⁹ p̄t modū patiendi. Tū
p̄pter ḡnialitatē q̄ in oibz mēbris afflige-
bat. Tū etiā p̄pter p̄tinuitatē qz ei⁹ sus-
pēdiū p̄tinuabat z clauī semp magis ac ma-
gis affligebant pendente. Un̄ mox cōsi-
derat⁹ qz in cruce ē acerbissim⁹ qz p̄figit i lo-
cis neruosis z maxime sensibilibz. Tertio
p̄t q̄ntatē seu cōditionē patientis. I. p̄t
maximā cōplexionis eq̄litate z sensus vi-
uacitate. Unde qz null⁹ potuit ei equari
in equalitate cōplexionis z sensus viuacita-
te: qz sez corpus eius formatū est virtute
spūsc̄i. Ideo dolor ei⁹ fuit oim dolorū
acutissimus. Ad didit etiā thomas aliam
rationē ex puritate dolorū: Hā i aliis patiē-
tibz mitigat tristitia iterior: z ē dolor exte-
rior: ex aliq; p̄sideratiōe rōnis p q̄ndā dicit

de dolorosa crucifixiōe XXXVII

nationē suā redundantia a superiorib⁹ vi-
ribus ad inferiores qd̄ in ch̄zo patiere nō
fuit. Nam fm̄ Dam. vnicui⁹ q̄ virtū p̄mis-
sum est agere id qd̄ est sibi p̄p̄uū. Fr̄e dic̄
Hubertinus vbi supra q̄ oēs passioēs la-
bores ⁊ dolores aut martyria q̄ fuer̄t sūt
aut erūt in q̄buscūq̄ electis: plenissime in
corde suo recepit christus: ita q̄ nihil pes-
nale est receptū a q̄cūq̄ electo quod non
fuerit cordi ch̄zi multo fort⁹ infixū q̄ in
illo q̄ sustinuit: nō solū in generali s̄ in spe-
ciali multo distinctius q̄ q̄ suscepit. Hec
ille. **Q**uasi aia hūana licet nō ignozes qm̄/
tū boni passio illa p̄ferat mūdo: tñ si qua
sūt in te pietatis: siq̄ charitatis: siq̄ cōpas-
sionis insignia: visceroso pietatis affectu
cōpatere ⁊ emitte lachrymas. **Q**uasi ingra-
ti sūt q̄ nō cōpatiunt. De q̄bo p̄q̄rit salua-
tor per os Bern̄. **H**ō vide qd̄ p̄ te patior
ad te clamo q̄ p̄ te morior: nō est dolor sic
q̄ crucior. **V**ide penas q̄bo afficioz. vide
clauos q̄bus allicior: si est tant⁹ dolor ex-
terior: interior plangit⁹ est ḡuioz: tā ingra-
tū dū te experior. **I**dē Tu in choreis ex-
tēdis b̄bia in modū crucis p̄f̄ vanita-
tis gaudiū: ⁊ ego ea p̄f̄ te extensa habui
p̄f̄ opprobriū. **L**ū itaq̄ sic ch̄z oia mē-
bra sua dolorib⁹ ⁊ passionib⁹ exposuerit p̄
salute n̄ra: nob̄ durā nō sit n̄ra mēbra ex-
ponere sc̄tis opib⁹ p̄ dei reuerētia.

Quintus est dolor illu-
sue partitiois: qm̄ sc̄z in ei⁹ opprobriū mi-
lites diuiserūt vestimēta sua in quatuor p̄-
tes sic erat̄ quatuor militib⁹: ⁊ hoc factū est
in p̄ntia ei⁹. **E**t q̄ tunica superior vtiliter
scindi nō poterat: qz erat sine sutura reticla-
to opere facta siue textili ad modū birro-
tū: nō integrā ad vnū sortioe venire malue-
rūt: nec dubiū qn̄ exinde grauis fuerit do-
lor cordi iesu cū sic videret se cōternū. **D**e
autē q̄ brā virgo illā tunicā p̄: ijs manib⁹
fecerat ⁊ iesu crescēte paulatim c̄ruerat.
Aug⁹. **Q**uadrupartita vestis dñi n̄ri iesu
ch̄zi q̄drupartita figurauit ei⁹ eccl̄iaz: q̄-
tuor. i. p̄tib⁹ in orbe diffusam ⁊ in eisdem
equaliter. i. p̄corditer distributā. **T**unica
vero illa sortita: oim̄ partū feat vnitates
q̄ charitatis vinculo cōtinet. **S**i autē cha-
ritas et sup̄eminentio: ē habet viā ⁊ sup̄-
eminet scientie ⁊ sup̄ oia p̄cepta ē: fm̄ illō

sup̄ oia autē hec: charitatē habete: merito
vestis q̄ significat: desup̄ cōtēta p̄hibet.
Et addidit: p̄ totū: qz nō p̄o ei⁹ est exper-
s q̄ p̄tinere videt ad totū: a q̄ toto catholi-
ca vocatur eccl̄ia. incōsuetis autē ne alq̄n̄
dissuatur: ad vnū puenit qz in vnū oēs col-
ligit. **I**n sorte autē gra dei cōmēdata est:
cū em̄ fors mittitur nō p̄sone cuiusq̄ vel
meritis sed occulto dei iudicio creditur.
Hec Augustin⁹.

Sextus est dolor cōfus-
sue derisionis: qm̄ vics multipliciter deride-
bant eū in cruce pendentē. **Q**uibusdā effi-
sedentib⁹ ⁊ eū obseruantib⁹: alij p̄tereun-
tes iuxta viā blasphemabāt: ⁊ in signum
derisionis dicebant. **V**ab: qd̄ est interie-
ctio insultātis ⁊ peridē: q̄ destruis replū
dei: vt dixisti: ⁊ in triduo illud reedificas
saluū fac te metip̄m. **S**i fili⁹ dei es descē-
de d̄ cruce. q. d. nō potes. **I**dē pater tua sal-
uitas. **C**hr̄yso. ser. de pas. **S**ecōtrario qz
filius dei est iō nō descendit de cruce: nam
ideo venit vt crucifigeret p̄ nobis. **I**dē
ibidē. **C**ōsidera vocē filioz diaboli quō
imitant vocē paternā. **D**iabolus em̄ dice-
bat. **V**it̄e te deo: sum si filius dei es. **E**t
iudei dicūt. **S**i filius dei es descende de
cruce. **Rabanus.** **S**i autē tūc de cruce des-
cēderet insultantib⁹ cedens: virtutē nob̄
patientie nō demonstraret: s̄ expectauit
paululum irrisionē sustinere: ⁊ q̄ de cruce
surgere noluit: desepulchro resurrexit.
Moraliter p̄ sedētes intelligi possunt de-
liciosi ⁊ acidiosi q̄ delictijs carnis intēdūt
⁊ p̄ p̄tereūtes cupidit̄ ⁊ auarū q̄ p̄tereūtia
sequūtur ⁊ viā iusticie p̄tergrediūt: p̄ stan-
tes autē de q̄bo statim dicem⁹ intelligūtur
sup̄bi erecti q̄ oēs ch̄zo crucifixo ih̄s dūt.
Idē p̄nc̄ pes sacerdotū stātes cū scribis ⁊
seniorib⁹ dicebāt ad alterutrū. **A**lys **A**ly-
s fecit seip̄m nō potest saluū facere: si
hic est ch̄z dei elect⁹ descendat de cruce
⁊ credim⁹ ei. **Hierony.** **F**rauc̄alēta p̄mis-
sio. **Q**uid em̄ plus: viuētē adhuc de cruce
descendere: an de sepulchro mortuū resur-
gere. **R**esurrexit ⁊ nō cred distis ergo ⁊ si
de cruce descenderet: non crederetis. **S**z
mibi videtur hoc demones imittere: sta-
tū em̄ vt crucifixus est dñs senserunt
virtutē crucis et intellexerunt fractas eē